

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL S. A. IR GYVYBĖS DRAUDIMO UAB „BONUM PUBLICUM“ GINČO
NAGRINĖJIMO**

2018 m. rugsėjo 5 d. Nr. 242-373
Vilnius

Lietuvos bankas gavo S. A. (toliau – pareiškėja) kreipimąsi, kuriuo pareiškėja prašė išnagrinėti tarp jos ir gyvybės draudimo UAB „Bonum Publicum“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2008 m. balandžio 7 d., Universalaus gyvybės draudimo su kintančiu kapitalu taisyklių Nr. 011 pagrindu A. M. (draudėjas arba apdraustasis) su draudiku sudarė Universalaus gyvybės draudimo su kintančiu kapitalu sutartį (Draudimo liudijimo Nr. (*duomenys neskelbtini*)) (toliau – Draudimo sutartis), kuria nuo 2008 m. balandžio 1 d. iki 2044 m. kovo 31 d. apdraudė turtinius interesus, susijusius su apdraustojo asmens gyvybe ir kapitalo kaupimu. 2017 m. kovo 10 d. A. M. su draudiku sudarė Susitarimą dėl universalaus gyvybės draudimo su kintančiu kapitalu sutarties (Draudimo liudijimo Nr. (*duomenys neskelbtini*)) pakeitimo (toliau – Susitarimas), kuriuo susitarė, jog apdraustaisiais pagal Draudimo sutartį nuo 2017 m. balandžio 1 d. laikomi A. M. ir D. M. Susitarimu nustatyta, kad naudos gavėjas, apdraustiesiems išgyvenus iki Draudimo sutarties termino pabaigos, yra A. M., o apdraustajam mirus – S. A.

2018 m. sausio 11 d. eismo įvykio metu automobilis partrenkė apdraustąjį A. M. ir šis 2018 m. sausio 12 d. Klaipėdos universitetinėje ligoninėje mirė. Dėl eismo įvykio Klaipėdos apskrities Vyriausiojo policijos komisariato Kelių policijos tarnyboje pradėtas ikiteisminis tyrimas Nr. (*duomenys neskelbtini*) (toliau – ikiteisminis tyrimas) pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 281 straipsnio 5 dalį, kurioje nustatyta asmenų, kurie vairuodami transporto priemonę pažeidė kelių eismo saugumo ar transporto priemonės eksploatavimo taisykles, atsakomybę, jeigu dėl to įvyko eismo vykis ir dėl to žuvo žmogus.

Pareiškėja 2018 m. sausio 23 d. kreipėsi į draudiką su prašymu išmokėti draudimo išmoką pagal apdraustojo ir draudiko sutartytą Draudimo sutartį.

2018 m. balandžio 18 d. draudikas informavo pareiškėją priėmęs sprendimą atsisakyti mokėti draudimo išmoką. Draudikas nurodė kreipėsis į Klaipėdos apskrities vyriausiąją policijos komisariatą, prašydamas pateikti informaciją apie apdraustojo A. M. mirtį: gautoje Valstybinės teismo medicinos tarnybos Klaipėdos apskrities specialisto išvadoje nurodyta, kad apdraustojo A. M. mirties priežastis – eismo įvykio metu patirti sužalojimai, o Valstybinės teismo medicinos tarnybos toksikologijos laboratorijos specialisto išvadoje nurodyta, kad apdraustojo A. M. kraujyje, paimtame iš karto po eismo įvykio, nustatyta mažiausia alkoholio koncentracija – 2,49 promilės. Pasak draudiko, minėti duomenys patvirtina, kad tai, jog A. M. vartojo alkoholį, turėjo įtakos įvykiui, dėl kurio apdraustasis mirė, o pagal Taisyklių 8.3 papunkčio nuostatą, draudikas atleidžiamas nuo draudimo išmokos mokėjimo, jeigu apdraustojo mirčiai, kritinei ligai, vaikų kritinei ligai, stambiai traumai ar traumai turėjo įtakos apdraustojo svaiginimasis alkoholiu, toksinėmis, narkotinėmis ar kitomis psichiką veikiančiomis medžiagomis arba stipriai veikiančių vaistų vartojimas be atitinkamo gydytojo paskyrimo.

Pareiškėja nesutiko su draudiko priimtu sprendimu ir kreipėsi į Lietuvos banką dėl ginčo su draudiku nagrinėjimo. Pareiškėja nurodo mananti, kad draudiko priimtas sprendimas yra neteisingas ir nepagrįstas. Kreipimesi nurodoma, kad draudiko sprendimas yra nepagrįstas jokiais įrodymais, teigiama, kad draudikas remiasi tik dalimi ikiteisminio tyrimo medžiagos (automobilio, kuriuo buvo partrenktas apdraustasis A. M., vairuotojo ir automobilio keleivio parodymais), neatsižvelgiama į tai, kad apdraustasis buvo partrenktas beveik perėjęs gatvę. Pareiškėja, be kita ko, teigia, kad šiuo metu nėra baigtas ikiteisminis tyrimas, tebevyksta įvykio aplinkybių, kuriomis rėmėsi draudikas savo sprendime, tyrimas. Pareiškėjos nuomone, tik pasibaigus tyrimui bus nustatytos esminės įvykio aplinkybės ir nuspręsta, kokia buvo įvykio priežastis, t. y. ar apdraustojo girtumas lėmė jo mirtį, todėl draudikas negalėjo priimti galutinio sprendimo ir atsisakyti mokėti draudimo išmokos. Remdamasi nurodytomis aplinkybėmis pareiškėja prašo rekomenduoti draudikui panaikinti 2018 m. balandžio 18 d. priimtą sprendimą ir atnaujinti žalos administravimą iki kol bus surinkta visa informacija, reikšminga draudžiamojo įvykio faktui ir aplinkybėms nustatyti.

Lietuvos banke buvo gautas draudiko atsiliepiamas dėl pareiškėjos kreipimosi motyvų ir reikalavimo pagrįstumo. Draudikas teigia, kad sprendimą priėmė remdamasis Valstybinės teismo medicinos tarnybos Klaipėdos skyriaus specialisto išvadoje nurodyta aplinkybe, jog apdraustojo mirties priežastis – eismo įvykio metu patirti sužalojimai, sukėlę smegenų komą ir hemoraginį šoką, taip pat Valstybinės teismo medicinos tarnybos toksikologijos laboratorijos specialisto išvadoje nurodyta informacija, kad apdraustojo kraujyje, paimtame po eismo įvykio, nustatyta mažiausia alkoholio koncentracija – 2,49 promilės, ir Klaipėdos apskrities vyriausiojo policijos komisariato Kelių policijos tarnybos parengtu Administracinės veiklos ir eismo įvykio tyrimo raštu, kuriame nurodyta, kad automobilis „ŠKODA FABIA“ partrenkė į kelio važiuojamąją dalį, ne pėsčiųjų perėjoje, iš už kelkraštyje stovinčių automobilių išėjusį pėsčiąjį A. M. ir jis dėl eismo įvykio metu patirtų sužalojimų mirė, taip pat pažymima, kad žuvusiojo kraujyje nustatyta mažiausia alkoholio koncentracija – 2,49 promilės.

Atsiliepime teigiama, kad, siekdamas įvertinti alkoholio įtaką minėtam įvykiui, draudikas kreipėsi į teismo medicinos konsultacijų bendrovę ir paprašė nustatyti, ar alkoholio vartojimas turėjo įtakos įvykiui, dėl kurio metu patirtų sužalojimų mirė apdraustasis, kilti. Konsultacinėje specialisto išvadoje, anot draudiko, nurodyta, kad kraujyje rasta alkoholio koncentracija atitinka alkoholinės intoksikacijos laipsnį, dėl to sulėtėja mąstymas, sutrinka orientacija ir savikontrolė, ir šios aplinkybės turėjo įtakos tam, kad asmuo išėjo į važiuojamąją kelio dalį ne pėsčiųjų perėjoje ir buvo partrenktas automobilio. Atsižvelgdamas į tai, draudikas nurodė, kad, pagal Taisyklių 8.3 papunkčio nuostatas, jis neturėjo pagrindo įvykio pripažinti draudžiamuoju.

Pasisakydamas dėl pareiškėjos argumentų, kad draudikas nepagrįstai priėmė sprendimą dar nepasibaigus ikiteisminiam tyrimui, draudikas pažymėjo, kad, pagal Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo nuostatas, draudikas privalo tirti aplinkybes, būtinas draudžiamojo įvykio faktui, pasekmėms ir draudimo išmokos dydžiui nustatyti, o draudimo išmoką privalo išmokėti ne vėliau kaip per 30 dienų nuo tos dienos, kai gaunama visa informacija, reikšminga nustatant draudžiamojo įvykio faktą, aplinkybes, pasekmes ir draudimo išmokos dydį. Draudikas teigia neprivalantis laukti ikiteisminio tyrimo pabaigos, jeigu yra gavęs visą reikšmingą informaciją, susijusią su įvykio pripažinimu arba nepripažinimu draudžiamuoju. Šiuo atveju, kaip teigiama atsiliepime, Klaipėdos apygardos prokuratūros Klaipėdos apylinkės prokuratūra priėmė sprendimą byloje skirti kompleksinę eismo įvykio ir teismo medicinos ekspertizę, tačiau suformuluoti klausimai nėra susiję su draudiko tirtomis aplinkybėmis draudžiamojo įvykio faktui ir pasekmėms nustatyti, nes esminę reikšmę nagrinėjamu atveju turi alkoholio įtaka apdraustojo veiksams. Todėl, turėdamas visą reikalingą informaciją, draudikas priėmė sprendimą atsisakyti mokėti draudimo išmoką.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d.

nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą, Lietuvos bankas vertina pateiktus įrodymus ir tuo pagrindu priima sprendimą.

Atsižvelgiant į ginčo šalių nurodytas aplinkybes, darytina išvada, kad ginčas tarp šalių kilo dėl draudiko sprendimo nemokėti draudimo išmokos dėl apdraustojo A. M. mirties pagrįstumo. Pareiškėjos teigimu, draudikas sprendimą nemokėti draudimo išmokos remdamasis Taisyklių 8.3 papunkčiu priėmė nesurinkęs visos reikiamos informacijos, todėl toks sprendimas naikintinas, o žalos administravimas turi būti atnaujinamas.

Vertinant pareiškėjos keliamų reikalavimų pagrįstumą, pažymėtina, kad draudiko prievolės išmokėti draudimo išmoką pagal įstatymuose nustatytą teisinį reglamentavimą ir draudimo sutartį atsiradimas siejamas su draudžiamojo įvykio fakto nustatymu (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.987 straipsnis) (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 9 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-32/2009*). Draudžiamasis įvykis – draudimo sutartyje nurodytas atsitikimas, kuriam įvykus draudikas privalo mokėti draudimo išmoką. Teisine prasme draudžiamasis įvykis yra juridinis faktas, t. y. realaus gyvenimo reiškinys, su kuriuo įstatymas sieja teisinius padarinius, konkrečiai – draudiko pareigą išmokėti draudimo išmoką (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. balandžio 19 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-215/2013*).

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad šalių sudaryta Draudimo sutartis yra savanoriška, todėl draudikas, vadovaudamasis Civilinio kodekso 6.156 straipsnyje įtvirtintu sutarties laisvės principu, tokio pobūdžio sutartyse gali savo nuožiūra pasiūlyti sąlygas, susijusias su teikiamos draudimo apsaugos apimtimi. Kasacinis teismas savo praktikoje yra nurodęs, kad draudimo sutartimi draudimo objektui suteikiama apsauga nėra absoliuti – draudikas, prisiimdamas draudimo riziką, nustato draudimo sutartimi suteikiamos draudimo apsaugos ribas, t. y. atvejus, kai mokama draudimo išmoka (draudžiamieji įvykiai), ir atvejus, kada draudikas yra atleidžiamas nuo pareigos mokėti draudimo išmoką (nedraudžiamieji įvykiai). Draudimo apsauga numatoma tiek draudiko parengtose draudimo rūšies taisyklėse, tiek draudimo liudijime aptartose individualiose sąlygose (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. birželio 15 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-257/2009*). Pareiga mokėti draudimo išmoką draudikui kyla tik tuomet, kai įvykio aplinkybės atitinka konkrečius draudimo sutartyje nurodytus draudžiamojo įvykio požymius, ir neatitinka nedraudžiamųjų įvykių apibrėžimo (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. balandžio 14 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-268/2004*).

Svarbu pažymėti ir tai, kad Draudimo įstatymo 98 straipsnio 2 dalyje yra įtvirtinta draudiko pareiga tirti aplinkybes, būtinas draudžiamojo įvykio faktui, pasekmėms ir draudimo išmokos dydžiui nustatyti, dedant reikiamas pastangas. To paties straipsnio 3 dalyje imperatyviai nustatyta, kad draudikas neturi teisės: 1) išmokėti draudimo išmoką ar atsisakyti ją išmokėti, neįsitikinęs, kad draudžiamasis įvykis buvo; 2) atsisakyti išmokėti draudimo išmoką, nepatikrinęs visos jam prieinamos informacijos. Be to, Draudimo įstatyme įtvirtinta pareiga įrodyti aplinkybes, atleidžiančias jį nuo draudimo išmokos mokėjimo ar suteikiančias teisę sumažinti draudimo išmoką (Draudimo įstatymo 98 straipsnio 7 dalis). Kaip yra konstatavęs kasacinis teismas, įgyvendinęs savo teises ir pareigas draudikas turi pasiekti Draudimo įstatyme nustatytą rezultatą: išmokėti draudimo išmoką arba, atsisakydamas mokėti ar ją sumažindamas, pateikti atlikto tyrimo duomenimis pagrįstą išsamų ir motyvuotą paaiškinimą apie tokio sprendimo priežastis (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 8 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. E3K-3-117-686/2017*).

Sprendžiant, ar nagrinėjamu atveju draudikas priėmė pagrįstą sprendimą, toliau vertinama įvykio aplinkybių atitiktis Taisyklėse įtvirtintiems draudžiamiesiems įvykiams ir draudiko veiksmų, tiriant įvykio aplinkybes ir priimant sprendimą, visuma.

Taisyklių 6 punkte išvardyti įvykiai, kurie pagal Draudimo sutartį laikomi draudžiamaisiais. Taisyklių 6.1.2 papunktyje nustatyta, kad draudžiamuoju įvykiu laikoma

apdraustojo mirtis draudimo laikotarpiu (draudimo apsaugai galiojant), jeigu apdraustajam buvo numatyta gyvybės draudimo suma ir (arba) paskirta draudėjo investicinio atidėjinio dalis. Kaip matyti iš Draudimo sutarties ir Susitarimo, nesant nedraudžiamąjį įvykių sąlygų arba draudiko atleidimo nuo draudimo išmokos mokėjimo pagrindų, apdraustojo A. M. mirtis turėtų būti pripažinta draudžiamuoju įvykiu ir pareiškėjai, kaip naudos gavėjai, išmokėta pagal Draudimo sutarties nuostatas apskaičiuota draudimo išmoka. Vis dėlto draudikas atsisakė išmokėti draudimo išmoką vadovaudamasis Taisyklių 8.3 papunkčiu.

Taisyklių 8.3 papunktyje nustatyta, kad draudikas atleidžiamas nuo draudimo išmokos mokėjimo, jeigu apdraustojo mirčiai, kritinei ligai, vaikų kritinei ligai, stambiai traumai arba traumai turėjo įtakos apdraustojo svaiginimasis alkoholiu, toksinėmis, narkotinėmis ar kitomis psichiką veikiančiomis medžiagomis arba stipriai veikiančių vaistų vartojimas be atitinkamo gydytojo paskyrimo. Jeigu apdraustojo apsvaigimas nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių, toksinių medžiagų arba be gydytojo leidimo vartojamų stipriai veikiančių vaistų poveikis neturėjo įtakos draudžiamąjį įvykių atsiradimui, tai draudikas neatleidžiamas nuo draudimo išmokos mokėjimo. Lietuvos banko vertinimu, Taisyklių 8.3 papunkčio formuluotė suponuoja tai, kad, vertindamas joje įtvirtintų sąlygų, įskaitant svaiginimąsi alkoholiu, ryšį su bet kuria iš įvykių pasekmių (mirtimi, trauma ir kt.), draudikas turi nustatyti priežastinį minėtų sąlygų ryšį su įvykių padariniais. Atsižvelgiant į kilusio ginčo pobūdį, pažymėtina, kad Taisyklių 8.3 papunkčio nuostata nesuteikia pagrindo draudiką atleisti nuo draudimo išmokos mokėjimo vien tik nustatius, kad mirties ar įvykių, kurio pasekmė yra mirtis, metu apdraustasis asmuo buvo apsvaigęs nuo alkoholio, tokiu atveju būtina vertinti, ar apsvaigimas yra įvykių, dėl kurio apdraustasis asmuo mirė, priežastis, t. y. ar apsvaigimą ir draudžiamąjį įvykių (mirtį) sieja priežastinis ryšys.

Kaip minėta, draudikas savo sprendimą grindė Valstybinės teismo medicinos tarnybos Klaipėdos skyriaus specialisto išvada, Valstybinės teismo medicinos tarnybos toksikologijos laboratorijos specialisto išvada ir Klaipėdos apskrities vyriausiojo policijos komisariato kelių policijos tarnybos parengtu Administracinės veiklos ir eismo įvykių tyrimo raštu, tačiau, Lietuvos banko vertinimu, minėtuose dokumentuose nurodytos aplinkybės (priešingos išvados) nepatvirtina aplinkybės, kad apdraustojo asmens A. M. girtumas turėjo įtakos jo mirčiai.

Iš Valstybinės teismo medicinos tarnybos Klaipėdos skyriaus specialisto išvados Nr. M 34/2018(3) matyti, kad specialistui buvo pavesta atlikti tyrimą ir nustatyti šią informaciją: kokia yra mirties priežastis; kada įvyko mirtis; ar nukentėjęs eismo įvykių metu buvo blaivus; ar lavono kūne yra sužalojimų, ir, jeigu yra, kokia jų lokalizacija, susidarymo mechanizmas, laikas ir sunkumo laipsnis; kokia kūno sužalojimų padarymo seka; dėl kokių būtent kūno sužalojimų (arba jų visumos) įvyko mirtis; ar visi šie sužalojimai galėjo būti padaryti eismo įvykių metu; kokioje padėtyje trauminio kontakto metu buvo tiriamas asmuo. Tyrimas pradėtas 2018 m. sausio 16 d. ir baigtas 2018 m. sausio 22 d. Atlikus tyrimą buvo prieita prie išvados, kad apdraustasis mirė 2018 m. sausio 12 d. Klaipėdos universitetinėje ligoninėje nuo eismo įvykių metu padarytų sužalojimų, kurie sukėlė smegenų komą ir sunkų hemoraginį šoką. Specialisto išvadoje taip pat nurodyta, kad gydymo stacionare ligos istorijoje yra duomenų, kad apdraustojo kraujas alkoholio koncentracijai jame nustatyti buvo paimtas 2018 m. sausio 11 d., tačiau kraujo tyrimo duomenų gydymo stacionare ligos istorijoje nėra, o specialisto išvadoje Nr. T-A 723/2018(01) nurodyta mažiausia 0,37 promilės etilo alkoholio koncentracija. Pažymėtina, kad išvados teiginiai patvirtinta aplinkybę, kad asmuo žuvo dėl eismo įvykių metu patirtų sužalojimų, sukėlusių smegenų komą ir hemoraginį šoką, taip pat tai, kad jo kraujyje nustatyta mažiausia 0,37 promilės etilo alkoholio koncentracija, tačiau minėtos išvados duomenys nepatvirtina, kad būtent apsvaigimas nuo alkoholio lėmė apdraustojo asmens mirtį, t. y. kad jeigu asmuo nebūtų apsvaigęs nuo alkoholio, jis galbūt nebūtų žuvęs.

Iš pateiktos Valstybinės teismo medicinos tarnybos toksikologijos laboratorijos specialisto išvados Nr. T-A 721/2018(01) matyti, kad tyrimo objektas – „kraujas, paimtas 2018-01-11 20.45 val., gautas 2018-01-16“, o atlikto tyrimo tikslas – „nustatyti etilo alkoholi“.

Tyrimas buvo pradėtas 2018 m. sausio 16 d. ir baigtas 2018 m. sausio 22 d. Specialisto išvadoje nurodyta, kad nenustatytos tapatybės vyriškio (kaip paaiškėjo atpažinus mirusiojo palaikus – apdraustojo A. M.) kraujyje nustatyta mažiausia 2,49 promilės etilo alkoholio koncentracija. Ši išvada, Lietuvos banko vertinimu, patvirtina tik tai, kad per įvykį apdraustasis galėjo būti apsvaigęs nuo alkoholio, tačiau tai, neįvertinus visų su įvykiu susijusių aplinkybių, savaime nepatvirtina ir nereiškia, kad svaiginimasis alkoholiu turėjo įtakos draudžiamojo įvykio atsiradimui ir turėjo reikšmės apdraustojo asmens mirčiai.

Klaipėdos apskrities vyriausiojo policijos komisariato Kelių policijos tarnybos parengtame Administracinės veiklos ir eismo įvykio tyrimo rašte Nr. IBPS-S-111918, kuriuo draudikas taip pat remiasi teigdamas, kad šiuo atveju nuo draudimo išmokos mokėjimo jis yra atleidžiamas, nurodyta, kad automobilis „ŠKODA FABIA“ „partrenkė į kelio važiuojamąją dalį, ne pėsčiųjų perėjoje, iš už kelkraštyje stovinčių automobilių išėjusį pėsčiąjį A. M.“ Rašte taip pat teigiama, kad „atlikus žuvusiojo <...> kūno tyrimą nustatyta, kad jis mirė nuo eismo įvykio metu patirtų sužalojimų, kurie sukėlė smegenų komą ir sunkų trauminį hemoraginį šoką.“ Be to, nurodyta, kad „žvusio kraujyje nustatyta mažiausia koncentracija 2,49 promilės etilo alkoholio.“ Iš šio rašto turinio matyti, kad jame iš esmės atkartojami Valstybinės teismo medicinos tarnybos Klaipėdos skyriaus specialisto išvados Nr. M 34/2018(3) ir Valstybinės teismo medicinos tarnybos toksikologijos laboratorijos specialisto išvados Nr. T-A 721/2018(01) teiginiai, nenurodoma jokios naujos informacijos, susijusios su įvykio aplinkybėmis. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad šis raštas taip pat nepatvirtina, jog eismo įvykis ir dėl jo kilusios pasekmės (apdraustojo mirtis) yra susijusios su apdraustojo svaiginimusi alkoholiu, ir tai savaime nesudaro pagrindo atleisti draudiką nuo draudimo išmokos mokėjimo pagal Taisyklių 8.3 papunkčio nuostatą. Be to, minėti duomenys nepaneigia tame pačiame Taisyklių papunktyje įtvirtintos sąlygos, kai draudikas nuo draudimo išmokos mokėjimo neatleidžiamas, t. y. kai apsvaigimas nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių ir (ar) kitų Taisyklėse nurodytų medžiagų neturėjo įtakos draudžiamojo įvykio atsiradimui.

Draudikas savo sprendimą, be kita ko, grindžia ekspertinio pobūdžio konsultacine specialisto išvada Nr. 0065/18 (toliau – Konsultacinė išvada), kurią parengė UAB „UNGE“ ekspertas. Iš Konsultacinės išvados matyti, kad ekspertui buvo pavesta atsakyti į klausimą, ar alkoholio vartojimas turėjo įtakos įvykiui, dėl kurio metu patirtų sužalojimų mirė A. M., atsirasti. Kaip matyti iš draudiko pateiktos Konsultacinės išvados, ekspertas, įvertinęs turimus duomenis, konstatavo, kad apdraustojo kraujyje nustatyta mažiausia 2,49 promilės etilo alkoholio koncentracija „atitinka alkoholinės intoksikacijos vidutinį laipsnį, dėl ko yra sulėtėjęs mąstymas, sutrikusi orientacija aplinkoje su kontrolės sau praradimu, ko pasekoje išėjo į kelio važiuojamąją dalį, ne pėsčiųjų perėjoje ir buvo partrenktas automobilio.“ Galiausiai teigiama, kad „alkoholio vartojimas turėjo įtakos įvykio, dėl kurio metu patirtų sužalojimų pilietis mirė, atsiradimui.“ Vis dėlto šios ekspertinio pobūdžio tyrimo išvados vertintinos kritiškai.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotoje teisės aiškinimo ir taikymo praktikoje konstatuota, kad konkretūs faktiniai duomenys, gauti ekspertinio tyrimo metu, gali būti atmesti kaip įrodymai, jei manoma, kad jie nepagrįsti, nepatikimi ar turi kitokių trūkumų. Kritiškai vertinti eksperto išvadą ar jos dalį galima tada, kai ekspertizės turinys prieštaringas, išvados neišplaukia iš tyrimo eigos, išvada pateikta neatlikus tyrimo arba jis atliktas neišsamiai ir kitais panašiais atvejais, kai kyla pagrįstų abejonių dėl ekspertinio tyrimo eigos ir rezultatų (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. birželio 17 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-386-469/2015*). Kiekvienu atveju vertinamas eksperto išvados objektyvumas, nurodytų duomenų pakankamumas bei patikimumas, eksperto išvadoje nurodytų faktinių aplinkybių buvimas konstatuojamas, kai nekyla abejonių dėl tų aplinkybių egzistavimo. Eksperto išvada pripažįstama pakankamu įrodymu, jeigu išvados duomenys yra nuoseklūs ir išsamūs, jei jie neprieštarauja faktiniams duomenims, gautiems iš tos pačios rūšies ar skirtingų įrodinėjimo priemonių, ir jeigu, įvertinus ginčo šalių pateiktų įrodymų visumą, eksperto išvados duomenys leidžia daryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą ar nebuvimą.

Analizuojamos Konsultacinės išvados tiriamojoje dalyje cituojamos Valstybinės teismo medicinos tarnybos Klaipėdos skyriaus specialisto ir Valstybinės teismo medicinos tarnybos toksikologijos laboratorijos specialisto išvados, kurios, kaip konstatuota, savaime nepatvirtina, jog apdraustojo asmens apsvaigimas nuo alkoholio turėjo įtakos įvykiui, dėl kurio apdraustasis mirė, atsirasti, o toliau pateikiama Konsultacinės išvados motyvuojamoji dalis. Pastarojoje pateikiami literatūros ir kitais informaciniais šaltiniais grindžiami statistiniai duomenys: pateikiama lentelė, kurioje nurodyta, kiek kelių eismo įvykių įvyko, kiek juose buvo sužeista ir žuvo žmonių dėl neblaivių asmenų ir neblaivių vairuotojų kaltės laikotarpiu nuo 2008 iki 2012 metų; pateikiama lentelė, kurioje nurodytas alkoholio sąlygoto mirtingumo padidėjimas nuo 2005 iki 2007 metų, palyginti su statistika nuo 2002 iki 2004 metų, t. y. nurodoma, kiek mirčių yra sąlygotos alkoholio sukeltamų ligų, kiek iš dalies alkoholio sąlygotų ligų ir kiek dėl išorinių priežasčių. Kartu su pateikiama statistine informacija nurodyta, kad didelė dalis mirčių, tiesiogiai susijusių su alkoholio vartojimu, oficialioje statistikoje neatsispindi, taip pat paaiškinama, kad sušalimai nėra laikomi dažna mirties priežastimi Europoje, ir pateikiamas statistinės informacijos, susijusios su sušalimais, apibendrinimas.

Motyvuojamoje dalyje taip pat pateikiamos kompiuterio ekrano vaizdų kopijos, iš kurių matyti, kad nuo 1,5 iki 2,5 promilės alkoholio koncentracija priskiriama prie vidutinio laipsnio intoksikacijos (vidutinio girtumo laipsnio), kuri pasireiškia tuo, kad „pirmoje eilėje stebimas ryškus CNS slopinimas, t. y. vangus, sulėtėjęs mąstymas, sutrikę judėjimo funkcijos, kalba sulėtėjusi užsikertanti, sutrikusi orientacija aplinkoje su kontrolės sau praradimu, kuklumo jausmo praradimas, nesivaržymas, iššaukiantis elgesys, seksualumo fiziologinių poreikių demonstravimas, pažeminta nuotaika, padidėjęs mieguistumas, disforija, sulėtėjusi minčių eiga, mimika pagyvėjusi, aiškus alkoholio kvapas per atstumą.“ Būtent motyvuojamojoje dalyje nurodytų duomenų pagrindu ekspertas priėjo prie išvados, kad apdraustasis A. M., dėl to jog buvo neblaivus (vidutinio girtumo laipsnio), išėjo į kelio važiuojamąją dalį ne pėsčiųjų perėjoje ir buvo partrenktas automobilio.

Lietuvos bankas kritiškai vertina draudiko pateiktą Konsultacinę išvadą, nes faktas, kad apsvaigimas nuo alkoholio lėmė įvykį, dėl kurio metu patirtų sužalojimų apdraustasis mirė, konstatuojamas iš esmės neįvertinus jokių apdraustojo veiksmų ir jų sąsajos su eismo įvykio priežastimis ir (ar) pasekmėmis. Išvadoje pateikiama informacija apie alkoholinės intoksikacijos sąlygotus sušalimus, kurie niekaip nėra susiję su nagrinėjamu ginču ir su apdraustojo asmens mirties priežastimi, taip pat – bendro pobūdžio statistiniai duomenys (nuo 2002 iki 2012 metų), susiję su alkoholio keliamo žala ir mirtingumu, alkoholio įtaka įvairioms ligoms, nurodoma, kiek asmenų tam tikru laikotarpiu žuvo dėl neblaivių asmenų ar neblaivių vairuotojų kaltės, tačiau tokia bendro pobūdžio statistinė informacija, nepateikiant konkretaus įvykio aplinkybių išsamaus vertinimo, nesuponuoja pagrindo daryti išvadų, kad yra konkretaus asmens (šiuo atveju – apdraustojo) veiksmų ir tam tikro įvykio (šiuo atveju – eismo įvykio) priežastinis ryšys. Lietuvos banko nuomone, kiekvienas atvejis turi būti vertinamas individualiai, pagal konkrečias įvykiui būdingas aplinkybes, todėl vien bendro pobūdžio informacija, kartu remiantis specialistų išvadomis, jog apdraustasis buvo neblaivus ir per gatvę ėjo ne pėsčiųjų perėjoje, ar šio veiksmo pasekmė – eismo įvykis, nepatvirtina priežastinio apdraustojo asmens girtumo ir eismo įvykio ryšio.

Apibendrinant Lietuvos banko nustatytas aplinkybes dėl ekspertinio pobūdžio Konsultacinės išvados objektyvumo, pažymėtina, kad atliktas tyrimas nėra pakankamai išsamus, jo išvados neišplaukia iš tyrimo eigos ir motyvuojamojoje dalyje nurodytų argumentų, todėl konstatuotina, kad ekspertinis tyrimas nebuvo atliktas pakankamai išsamiai, o tyrimo duomenys negali neginčijamai patvirtinti, kad tai, jog apdraustasis įvykio metu buvo neblaivus, turėjo įtakos eismo įvykio atsiradimui ir apdraustojo mirčiai.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos bankas sutinka su pareiškėjos kreipimosi teiginiu, kad ikiteisminio tyrimo duomenys, kuriais draudikas remiasi atsisakydamas mokėti draudimo išmoką, nepatvirtina, kad eismo įvykį ir apdraustojo asmens žūtį lėmė jo girtumas, taip pat su tuo, kad, tik

pasibaigus ikiteisminiam tyrimui ar atlikus tam tikrus procesinius veiksmus, bus nustatytos esminės aplinkybės, susijusios su įvykio priežastimis, ir bus nustatyta, kas yra kaltas dėl eismo įvykio, koks konkrečiai buvo eismo įvykio mechanizmas.

Šiame kontekste akcentuotina, kad pats draudikas pateikė Lietuvos bankui Klaipėdos apygardos prokuratūros Klaipėdos apylinkės prokuratūros 2018 m. kovo 16 d. pranešimą apie būtinumą skirti ekspertizę, jame nurodyta, kad norint objektyviai ištirti eismo įvykių aplinkybes reikia nustatyti eismo įvykio mechanizmą, automobilio „ŠKODA FABIA“ važiavimo greitį, automobilio vairuotojo galimybę išvengti eismo įvykio, pagrindinę sąlygą eismo įvykiui kilti ir kitas reikšmingas aplinkybes, be to, tam reikalingos specialios žinios. Pranešime taip pat nurodyti ekspertui pateiktini klausimai, susiję su eismo įvykio mechanizmu, apdraustajam padarytų sužalojimų mechanizmu, konkrečia apdraustojo vieta eismo įvykio metu, automobilio „ŠKODA FABIA“ greičiu, pagrindinėmis eismo įvykio priežastimis, vairuotojo ir automobilio keleivio elgesiu ir kt. Įvertinus šio pranešimo turinį, darytina išvada, kad ikiteisminio tyrimo metu bus nustatinėjamos aplinkybės, kurios itin reikšmingos ir draudikui, sprendžiant dėl priežastinio ryšio tarp apdraustojo asmens girtumo ir eismo įvykio kilimo priežasčių bei dėl apdraustojo mirties. Kadangi draudikas nepateikė duomenų, kurių pagrindu būtų galima neginčijamai konstatuoti, kad apdraustojo girtumas yra viena iš eismo įvykio kilimo priežasčių, manytina, kad draudikas žalos bylos nagrinėjimą sustabdė ir sprendimą priėmė gavęs ne visą informaciją, reikšmingą nustatant draudžiamojo įvykio faktą ir aplinkybes.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad draudikas neįrodė, jog apdraustojo asmens svaiginimasis alkoholiu turėjo įtakos 2018 m. sausio 11 d. eismo įvykio, dėl kurio metu patirtų sužalojimų apdraustasis mirė, kilimui, ir nepagrįstai atsisakė išmokėti draudimo išmoką remdamasis Taisyklių 8.3 papunkčio nuostata (Draudimo įstatymo 98 straipsnio 3 dalis ir 7 dalis). Atsižvelgiant į tai, kad įvykio pripažinimui draudžiamuoju arba nedraudžiamuoju reikšmingos aplinkybės bus vertinamos ikiteisminio tyrimo metu, pareiškėjos reikalavimas tenkintinas, draudikui rekomenduojant panaikinti sprendimą atsisakyti išmokėti draudimo išmoką ir atnaujinti žalos bylos nagrinėjimą, iki kol bus gauta visa informacija, reikšminga nustatant draudžiamojo įvykio faktą ir aplinkybes (žinoma, koks buvo eismo įvykio mechanizmas, eismo įvykio kaltininkas ir kt.) (Draudimo įstatymo 98 straipsnio 2 dalis).

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.1 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

1. Tenkinti pareiškėjos S. A. reikalavimus ir rekomenduoti gyvybės draudimo UAB „BONUM PUBLICUM“ panaikinti 2018 m. balandžio 18 d. sprendimą atsisakyti mokėti draudimo išmoką dėl 2018 m. sausio 11 d. eismo įvykio ir jo metu patirtų sužalojimų sąlygotos A. M. mirties ir atnaujinti žalos bylos nagrinėjimą iki kol bus surinkta visa informacija, reikšminga draudžiamojo įvykio faktui ir aplinkybėms nustatyti.

2. Įpareigoti draudiką per mėnesį nuo šio sprendimo priėmimo dienos raštu informuoti Lietuvos banką apie šio sprendimo rezoliucinės dalies 1 punkte nurodytos rekomendacijos įgyvendinimą (neįgyvendinimą). Draudikui neįvykdžius minėtos rekomendacijos, apie tai bus paskelbta Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis turi teisę dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Reguliuojamos rinkos priežiūros skyriaus
viršininkas, pavaduojantis Finansinių paslaugų
ir rinkų priežiūros departamento direktorių

Vaidas Cibas